

CAPITOLUL 1

NORMA JURIDICĂ

1.1. Noțiunea, trăsăturile și structura normei juridice

Norma juridică reprezintă o regulă de conduită generală, impersonală și obligatorie, instituită sau recunoscută de stat și aplicată sub garanția forței de constrângere a statului în cazul transgresării ei.

Din definiția normei juridice rezultă următoarele trăsături definitorii:

- generală
- impersonală
- obligatorie.

Conținutul unei norme de drept are o structură internă, denumită logico-juridică, și o construcție externă, legată de modul de exprimare în cadrul actului normativ, denumită tehnico-legislativă.

Structura logico - juridică se referă la elementele care compun norma și legătura reciprocă dintre ele. Potrivit acestei structuri orice normă juridică are trei elemente constitutive și anume:

- ✚ ipoteza;
- ✚ dispoziția;
- ✚ sancțiunea

Ipoteza este acea parte a normei care arată condițiile sau împrejurările în care se aplică respectiva normă, ori indică categoria subiecților la care se referă prevederile normei. Ipoteza poate fi strict determinată, situație în care împrejurările sunt stabilite de lege, ori relativ determinată sau subînțeleasă, când împrejurările sunt formulate de o manieră mai imprecisă.

Dispoziția constituie miezul normei juridice, partea ei cea mai importantă. Ea cuprinde drepturile și obligațiile subiecților participante la raporturile sociale, la conduita lor.

Sancțiunea poate fi luată de organele de specialitate ale statului împotriva persoanelor care nu îndeplinesc cerințele normei juridice.

a) După gradul de determinare sancțiunile se clasifică în:

- sancțiuni determinate absolut când nu poate fi modificată de organul de aplicare.

- sancțiunea este relativ determinată când se stabilesc limitele de aplicare.

b) După numărul lor sancțiunile se divid în: sancțiuni unice și sancțiuni multiple care pot fi alternative și cumulative.

c) În funcție de domeniul și ramura de drept din care face parte norma juridică, sancțiunile pot fi:

- sancțiuni constituționale;
- sancțiuni civile;
- sancțiuni penale;

- sancțiuni administrative

Structura tehnico-juridică a normelor de drept constituie forma exterioară de exprimare sau, modul de redactare a normelor care sunt alcătuite pe titluri, capitole, secțiuni, articole, alineate.

Elementul structural de bază este articolul care cuprinde de regulă, o dispoziție de sine stătătoare. Articolele pot fi formate din mai multe alineate sau paragrafe.

1.2. Clasificarea normelor juridice

Deși criteriile după care se clasifică normele juridice sunt numeroase, în continuare le vom evidenția pe cele mai importante.

a) Astfel, după criteriul forței lor obligatorii normele juridice se divid în:

- norme imperative (categoriale) care nu permit nici o derogare de la dispoziția lor, în caz contrar intervine sancțiunea. Ele sunt de două feluri: onerative, care impun subiectului de drept o anumită acțiune și prohibitive care interzic, săvârșirea unor acțiuni.

- normele dispozitive - permissive și supletive nici nu impun o anumită comportare dar nici nu interzic lăsând subiectului de drept posibilitatea de a-și alege singur comportarea și a-și stabili, după dorință, poziția într-un act juridic, iar atunci când părțile omit să stabilească conduita ele suplinesc acest lucru.

b) După ramura de drept din care fac parte normele juridice se pot clasifica în:

- norme de drept civil
- de drept comercial
- de drept penal

c) După forma juridică a actului normativ în care sunt cuprinse deosebim:

- legi,
- decrete,
- hotărâri

d) După sfera de aplicare, distingem:

- ❖ norme generale au sfera cea mai largă de aplicabilitate într-un domeniu sau ramură de drept (de exemplu, Codul penal este constituit dintr-o parte generală și o parte specială)

- ❖ norme speciale aplicabile unei sfere restrânse de relații. De exemplu, partea specială din Dreptul penal se ocupă în mod concret de diferite categorii de infracțiuni

- ❖ normele de excepție operează în situații singulare, deosebite: stare de război, catastrofe, etc

1.3. Izvoarele normelor juridice

Izvoarele formale reprezintă modalitățile exterioare prin care se exprimă normele juridice.

Principalele izvoare formale ale dreptului sunt:

- ❖ obiceiul juridic
- ❖ practica judecătorească
- ❖ doctrina juridică
- ❖ actul normativ

Obiceiul juridic sau cutuma constituie regula de drept care se formează spontan, într-o colectivitate umană, pe baza unei practici îndelungate. Cutuma este considerată cel mai vechi izvor de drept. Ca regulă socială, obiceiul precede formarea dreptului. La apariția sa, dreptul preia o serie de obiceiuri și le adaptează realităților.

Practica judecătorească sau jurisprudența este constituită din totalitatea soluțiilor de același fel, pe care le dau instanțele judecătorești de același grad, într-o anumită materie. Dreptul contemporan românesc nu acordă jurisprudenței calitatea de izvor oficial de drept. În practică, totuși, se constată, de multe ori, faptul că instanțele ajung la soluții unitare de interpretare și aplicare a unui text de lege.

La fixarea jurisprudenței, un rol important revine Înaltei Curți de Casație și Justiție, în scopul aplicării unitare a dreptului.

Doctrina juridică cuprinde ansamblul analizelor, opiniilor teoreticienilor și practicienilor juriști, referitoare la fenomenul juridic. Chiar dacă la romani și în evul mediu doctrina a putut fi izvor de drept; în timpurile noastre doctrina sau știința dreptului a încetat să mai primească această considerare.

Actul normativ este principalul izvor formal de drept adică actul emis de organele de stat, fie ale puterii legislative, fie ale puterii executive.

În sistemul ierarhizat al actelor normative locul principal îl ocupă *legea*.

Legea este acel act normativ elaborat de Parlament, organul puterii legiuitoare.

Celelalte acte normative care emană de la alte organe, trebuie să se subordoneze legilor, fiind formulate în scopul executării legilor.

Legea are competența de reglementare primară și originară, întrucât ea reglementează cele mai importante relații sociale, în mod direct și fără nici o îngrădire.

Legea poate fi de mai multe feluri:

- Legea fundamentală, respectiv Constituția
- Legea organică
- Legea ordinară (obișnuită).

Sistemul actelor normative mai cuprinde:

- decrete prezidențiale;
- ordonanțe;

- hotărâri ale guvernului;
- regulamente;
- ordine ale miniștrilor
- decizii ale organelor administrației locale

Structura actului normativ este formată din următoarele elemente:

- ✓ *titlul*, reprezintă elementul de identificare și exprimă în mod sintetic obiectul reglementării (ex. Legea fondului funciar, Legea sponsorizării etc.);
- ✓ *dispozițiile generale* se referă la actul normativ în totalitatea sa și determină obiectul, scopul și sfera de relații reglementate prin actul normativ;
- ✓ *dispozițiile de conținut* constituie de fapt conținutul actului normativ în care sunt cuprinse regulile ce stabilesc drepturi și obligații, se stipulează un tip de comportament, iar în cazul nerespectării conduitei impuse sunt reglementate sancțiunile;
- ✓ *dispozițiile finale*, care de regulă, privesc: data intrării în vigoare, dacă actul normativ are efect retroactiv și dacă abrogă ori nu abrogă alte acte normative;
- ✓ *dispoziții tranzitorii* care se inserează numai atunci când este cazul (nu sunt obligatorii).

CAPITOLUL 2

RAPORTUL JURIDIC

2.1. Noțiunea, caracterele și structura raportului juridic

Raportul juridic este acea legătură socială reglementată de norma juridică, conținând un sistem de interacțiuni reciproce între participanți determinați, legătură ce este susceptibilă a fi apărută pe calea coercițiunii statale.

Raportul juridic are următoarele trăsături:

- este un raport social, deoarece se desfășoară numai între oameni, nu și între oameni și lucruri;
- cuprind în conținutul lor drepturi și obligații;
- au un caracter volițional întrucât o relație socială devine raport juridic pentru că acest lucru s-a voit de către legiuitor atunci când s-a adoptat norma juridică respectivă;
- raportul juridic este susceptibil de a fi apărut pe cale statală, prin constrângere, atunci când drepturile lor au fost lezate;
- este o categorie istorică, întrucât vor purta atât în conținutul lor, cât și în forma lor, amprenta perioadei istorice. De exemplu, în dreptul privat roman, sclavul era trecut în rândul bunurilor.

Elementele componente ale raportului juridic sunt:

- subiectele
- conținutul
- obiectul

2.2. Subiectele raportului juridic

Prin subiecte ale raportului juridic se înțeleg participanții la raporturile juridice care au calitatea de a fi titulari ai drepturilor și obligațiilor ce formează conținutul raportului juridic.

Numai oamenii sunt subiecți ai raportului juridic. Ei apar în această calitate fie individual, fie în colectivități organizate. Prin urmare, subiecții raportului juridic pot fi: persoane fizice și persoane juridice.

Persoana fizică este subiectul individual de drept, adică omul, privit ca titular de drepturi și obligații.

În categoria persoanelor fizice, care sunt subiecte individuale de drept intră:

- minorii sub 14 care sunt persoane fizice lipsite de capacitate de exercițiu;
- minorii între 14 și 18 ani, care sunt persoane fizice cu capacitate de exercițiu restrânsă;

c) majorii, care sunt persoanele fizice de peste 18 ani, cu deplină capacitate de exercițiu.

De asemenea, sunt persoane fizice: cetățenii români, persoanele fără cetățenie numite apatrizi și persoanele cu altă cetățenie (străinii).

Persoana fizică apare ca subiect distinct în raporturile de drept civil, comercial, situație în care capacitatea sa juridică se împarte în: capacitate de folosință și capacitate de exercițiu.

Capacitatea de folosință este aptitudinea generală și abstractă a persoanei de a fi titulară de drepturi și obligații într-un raport juridic civil sau comercial.

Capacitatea de folosință a persoanei se dobândește de la naștere și încetează odată cu moartea, sau prin declararea judecătorească a morții acesteia.

Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice reprezintă aptitudinea omului de a-și exercita drepturile și îndeplini obligațiile prin încheierea de acte juridice.

Nu au capacitate de exercițiu persoanele puse sub interdicție judecătorească (alienații sau debili mintali), minorii sub 14 ani.

Minorii aflați la vârsta între 14-18 ani (îndeosebi 16-18 ani) au capacitate de exercițiu restrânsă.

Capacitatea deplină de exercițiu începe de la data când persoana devine majoră adică la împlinirea vârstei de 18 ani.

Persoana juridică este un colectiv format din persoane fizice (sau persoane fizice împreună cu persoane juridice), organizat în mod independent, ca tot unitar, ce are un patrimoniu propriu (distinct de al persoanelor fizice din compunerea sa ori a altor persoane juridice) și un scop determinat, licit.

Capacitatea de folosință a persoanei juridice se referă numai la drepturile și obligațiile care corespund scopului ei, stabilit prin lege, actul de înființare sau statut. Principiul specialității capacității de folosință a persoanei juridice reiese din definiția enunțată anterior.

Capacitatea de exercițiu a persoanelor juridice constă în încheierea de acte juridice generatoare de drepturi și obligații îndeplinite de conducerea acestora.

Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice se dobândește în momentul constituirii organelor de conducere.

2.3. Conținutul raportului juridic

Acesta este alcătuit din drepturile și obligațiile părților participante la raportul juridic.

Dreptul subiectiv civil este posibilitatea recunoscută de legea civil subiectului activ - persoană fizică și persoană juridică - în virtutea căreia poate, în limitele dreptului și moralei, să aibă o anumită conduită, să pretindă o conduită corespunzătoare, să dea, să facă ori să nu facă ceva - de la subiectul pasiv și s ceară concursul forței coercitive a statului, în caz de nevoie.

Obligația civilă este celălalt element al conținutului raportului juridic constă în îndatorirea subiectului pasiv de a avea o anumită conduită față de subiectul activ constând în săvârșirea sau abținerea de la înfăptuirea unor anumite acțiuni.

Drepturile subiective și obligațiile care formează conținutul unui raport juridic sunt corelative, fiecărui drept îi corespunde o anumită obligație și invers. De exemplu, dreptul proprietarului unui bun închiriat este de a primi chiria, în timp ce chiriașul are obligația de a o plăti.

2.4. Obiectul raportului juridic

Prin obiect al raportului juridic se înțeleg acțiunile sau inacțiunile pe care titularul dreptului subiectiv le întreprinde sau le solicită în procesul desfășurării raportului juridic. Deci întotdeauna obiectul raportului juridic este format din conduita părților.

În raporturile patrimoniale, conduita părților, se referă, adesea, la lucrurile din lumea exterioară, numite și bunuri. Bunul, este luat în considerare ca obiect derivat al raportului juridic. Prin bun se înțelege o valoare economică ce este utilă pentru satisfacerea nevoii materiale ori spirituale a omului și este susceptibilă de apropiere sub forma dreptului patrimonial.

Clasificările mai importante ale bunurilor sunt următoarele:

a) În funcție de natura lor și de clasificarea dată de lege, bunurile se divid în: mobile (mișcătoare) și imobile (nemișcătoare).

Bunurile mobile sunt acele bunuri care se pot muta dintr-un loc în altul fie prin energie proprie, fie cu ajutorul unei energii străine.

- mobile prin natura lor (animalele, care se mișcă independent, și cele care se pot strămuta printr-o putere străină);

- mobile prin determinarea legii, datorită obiectului la care se aplică (dreptul de uzufruct asupra mobilele, drepturile de creanță și acțiunile privind bunurile mobile);

- mobile prin anticipație, care sunt imobile, dar prin voința părților în considerarea caracterului pe care îl vor avea în viitor, părțile le apreciază ca mobile (fructele prinse de rădăcini și recoltele viitoare).

Bunurile imobile sunt acele bunuri care au o așezare fixă și stabilă și nu pot fi mișcate dintr-un loc în altul. Bunurile imobile sunt următoarele:

Bunurile imobile comportă trei categorii:

- imobile prin natura lor (terenurile, clădirile etc.);
- imobile prin destinația lor (uneltele agricole, utilajele industriale etc.);
- imobile prin obiectul la care se aplică (uzufructul, servituțile imobiliare, acțiunea în revendicare imobiliară).

b) În raport de regimul circulației lor bunurile se împart în:

- bunuri care nu sunt în circuitul civil aparținând proprietății publice și anume: bogățiile subsolului, plajele, căile de comunicație etc.

- bunuri aflate în circuitul civil sunt acelea care pot face obiectul actelor juridice (pot fi înstrăinate ori dobândite prin act juridic).

c) După posibilitatea individualizării sau în raport de voința părților exprimată în actul juridic bunurile se clasifică în:

- bunuri certe sau individual determinate (o casă, o mașină, un tablou);
- bunuri de gen (cerealele, fructele, banii etc.).

d) După posibilitatea de substituie se pot distinge:

- bunuri fungibile care se pot înlocui între ele fără a afecta executarea unei obligații;

- bunurile nefungibile nu se pot înlocui unele cu altele în executarea unei obligații, astfel încât debitorul nu este liberat decât prin predarea bunului datorat.

e) După cum bunul își pierde sau substanța la prima întrebuințare:

- bunuri consumptibile (resurse energetice, alimentele, bani etc.)
- bunuri neconsumptibile (o mașină, o haină, o clădire etc.)

f) În raport de dependența dintre bunuri în întrebuințarea lor există:

- bunuri principale (autovehiculul, ceasul, televizorul etc.)

- bunuri accesorii (roata de rezervă, curea de la ceas, antena de la televizor etc.)

g) După cum acestea produc sau nu fructe, bunurile se împart în:

- frugifere (pot produce periodic alte bunuri ori produse, numite fructe fără a-și consuma substanța). Fructele sunt de trei feluri și anume: fructele naturale sunt acelea pe care pământul le produce de la sine (prăsila); fructele industriale, adică acelea care se produc ca urmare a activității omului; fructele civile sunt chiriile caselor, dobânzile sumelor exigibile, venitul rentier, arende;

- nefrugifere (nu dă naștere la produse fără consumarea substanței sale).

h) După cum pot fi ori nu împărțite, fără să-și schimbe destinația lor, bunurile se împart în:

- divizibile (o bucată de stofă)
- indivizibile (autoturismul)

i) După criteriul corporalității, bunurile se împart în:

- corporale (au o existență materială, fiind ușor perceptibil simțurilor omului)

- incorporale (drepturile patrimoniale)

j) După cum pot forma sau nu obiectul executării silite a debitorului, bunurile se divid în:

- bunuri sesizabile
- bunuri insesizabile (mijlocul fix al unei cooperative meșteșugărești),

k) După criteriul destinației economice, bunurile se împart în:

- bunuri mijloace de producție se utilizează la producerea altor bunuri (lemnul pentru construcții)

- bunuri mijloace de consum servesc la satisfacerea nevoilor cetățenilor (ex. lemnul pentru încălzire).

CAPITOLUL 3 PATRIMONIUL

3.1. Noțiunea și caracterele juridice ale patrimoniului

Deși există o unitate în diversitate de opinii formulate în literatura de specialitate cu privire la definirea patrimoniului, în cele ce urmează le vom prezenta pe cele mai semnificative, încercând să oferim în felul acesta o imagine de ansamblu asupra acestei categorii juridice.

Patrimoniul este privit ca fiind “ansamblul drepturilor și obligațiilor unei persoane care au sau reprezintă o valoare pecuniară sau economică, adică se pot evalua în bani, ori “expresia contabilă a tuturor puterilor economice aparținând unui subiect de drept” sau “totalitatea drepturilor și obligațiilor având valoare economică, a bunurilor la care se referă aceste drepturi aparținând unei persoane ale cărei nevoi sau sarcini este destinat să le satisfacă”.

Potrivit unei definiții recente patrimoniul reprezintă “totalitatea drepturilor și obligațiilor aparținând unei persoane fizice sau juridice determinate, privite ca o sumă de valori active și pasive, strâns legate între ele”. Ca o concluzie asupra celor afirmate până acum în legătură cu definirea patrimoniului, subliniem opinia clară concisă și concretă, la care și achiesăm conform căreia “patrimoniul este totalitatea drepturilor și obligațiilor, care au valoare economică, aparținând unei persoane”.

Patrimoniul este alcătuit dintr-o latură activă și alta pasivă. Pe cale de consecință putem spune că patrimoniul are o structură bivalentă.

Astfel, latura activă este compusă din valoarea tuturor drepturilor patrimoniale aparținând unei persoane. Este vorba așadar, despre drepturile reale cât și despre cele de creanță.

Latura pasivă include, datoriile, obligațiile evaluate în bani, pe care le are o anumită persoană.

Patrimoniul ca instituție juridică se caracterizează printr-o serie de trăsături specifice care, toate împreună, contribuie la conturarea conținutului său, la exprimarea funcționalității și la justificarea utilității sale în drept.

Caracterele juridice ale patrimoniului care îl definesc în raport cu alte entități juridice sunt:

a) patrimoniul este o universalitate juridică, adică o totalitate de drepturi și obligații care aparțin unei persoane;

b) patrimoniul este personal în sensul că fiecare persoană are un patrimoniu;

c) patrimoniul este unic, adică o persoană fizică sau juridică nu poate avea decât un singur patrimoniu;

d) patrimoniul este divizibil, în sensul că acesta poate fi divizat în două sau mai multe grupe de bunuri fiecare din ele având o destinație economică distinctă și un regim juridic corespunzător;

e) patrimoniul este inalienabil, adică nimeni cât timp trăiește nu-și poate înstrăina patrimoniul în universalitatea sa, ci numai elementele patrimoniului sunt transmisibile însă doar primate separat.

3.2. Funcțiile patrimoniului

Trăsăturile patrimoniului îndeosebi aceea de a fi o universalitate juridică, îi permit acestuia să îndeplinească importante funcții și anume:

- constituie gajul general al creditorilor chirografari;
- explică și face posibilă subrogația reală cu titlu universal;
- explică și face posibilă transmisiunea universală și cu titlu universal.

Patrimoniul constituie gajul general al creditorilor chirografari, în sensul că aceștia fără a avea o garanție reală asupra unor bunuri determinate (gaj, ipotecă, privilegiu) sau o garanție personală (fidejusiune), se bucură de garanția întregului patrimoniu al debitorului, privit ca o universalitate juridică.

Subrogația reală cu titlu universal înseamnă înlocuirea automată a unei valori cu altă valoare, în cuprinsul unui patrimoniu. Subrogația este cu titlu universal, deoarece suntem în prezența înlocuirii unei valori cu altă valoare, făcând abstracție de individualitatea lucrului care iese și a celui care intră, în locul său, într-un anumit patrimoniu. Ea se produce automat, fără ca o dispoziție să o prevadă expres. Valorile de înlocuire, nou intrate în patrimoniu, vor avea regimul juridic al valorilor înlocuite.

Transmisiunea universală intervine atunci când se transmite întregul patrimoniu, nefracționat de la o persoană la altă persoană. Astfel, în cazul decesului unei persoane întregul patrimoniu succesoral poate în totalitate de un singur moștenitor care are vocație universală legală sau testamentară.

Transmisiunea cu titlu universal constă în transmiterea fracționată a întregului patrimoniu al unei persoane la două sau mai multe persoane sau în desprinderea unei părți din patrimoniu pentru a reveni altei persoane. În cazul persoanelor fizice, transmisiunea cu titlu universal are loc numai la decesul lor, în situația când patrimoniul succesoral este dobândit pe cote părți de către doi sau mai mulți moștenitori legali sau testamentari cu vocație universală.

3.3. Funcționarea patrimoniului

Realizarea funcțiilor patrimoniului presupune săvârșirea unui număr nesfârșit de operații și acte juridice încheiate de titularul acestuia.

În raport de importanța lor, operațiile și actele privind bunurile din patrimoniu se clasifică trihotomic în:

- acte de conservare, adică acelea care sunt necesare dobândirii sau păstrării unui drept pe cale de a se pierde. De exemplu, notificarea unei cesiuni de creanță, somația etc.

- acte de administrare, prin care un bun este pus în valoare din punct de vedere economic în alt mod decât prin înstrăinarea lui.(spre exemplu, vânzarea lucrurilor supuse deteriorării, pieirii, stricăciunii, închirierea unui imobil pe o perioadă de până la trei ani).

- acte de dispoziție prin care se aduce o modificare în compunerea patrimoniului, transmițându-se un bun sau un drept în favoarea unei persoane (spre exemplu, vânzarea unui bun, gajarea lui, acceptarea unei donații cu sarcini.).

CAPITOLUL 4

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ

4.1. Noțiunea și principiile răspunderii juridice

Conceptul de răspundere sau de responsabilitate desemnează reacția de perimare, venită din partea societății, față de o anumită acțiune umană, imputabilă, în principal, individului.

Răspunderea juridică reprezintă o formă a răspunderii sociale, ce are trăsături proprii, care o delimitează de alte forme de răspundere.

Specificul răspunderii juridice constă, în primul rând, în faptul că se referă la obligația de a da socoteală pentru transgresarea normei de drept.

Răspunderea juridică se naște ca urmare a producerii unor fapte ilicite, adică a unor comportări neîngăduite de lege.

Răspunderea juridică este o măsură de constrângere necesară respectării normelor juridice, aplicată de organe special investite ale statului să dispună constrângerea, împotriva celor ce săvârșesc fapte ilicite. Răspunderea juridică se bazează pe mai multe principii generale, valabile pentru toate formele concrete de manifestare ale dreptului, care sunt:

a) Principiul răspunderii pentru fapta săvârșită cu vinovăție de către o persoană cu capacitate juridică constă în faptul că orice subiect de drept poate fi sancționat în limitele vinovăției sale.

b) Legalitatea răspunderii juridice prevede că nu există răspundere juridică în afara legii.

c) Principiul răspunderii personale instituie faptul că răspunderea juridică se referă numai la persoana care a transgresat legea.

d) Principiul prezumției de nevinovăție pune accentul pe ideea că într-un stat de drept până ce instanța de judecată emite hotărârea, nimeni nu poate fi considerat vinovat.

e) Principiul justei sancțiuni se exprimă prin necesitatea proporționalității sancțiunii, în raport cu gravitatea faptei.

f) Principiul oportunității ne informează că este necesar ca tragerea la răspundere să se facă la timpul potrivit, fără amânare, care să însemne târăgănare.

4.2. Formele și condițiile răspunderii juridice

Răspunderea juridică este determinată și de natura normei juridice încălcate. În principiu, fiecare ramură a dreptului cunoaște o formă de răspundere juridică:

- răspunderea penală, constă în obligația persoanei care a încălcat normele penale de a suporta consecințele juridice penale ale faptei sale:

- răspunderea civilă se declanșează în temeiul condițiilor fixate de codul civil , poate fi contractuală sau delictuală. Răspunderea contractuală impune debitorului îndatorirea de a repara prejudiciul cauzat creditorului prin neexecutarea obligației, întrucât această neexecutare îi este imputabilă ca parte în contract.

- răspunderea disciplinară este specifică raporturilor juridice de muncă, în care indivizii trebuie să respecte o anumită conduită în conformitate cu legea și normele de organizare interioară.

Fiecare formă de răspundere juridică se caracterizează prin condiții specifice de fond și formă. Disciplinele juridice de ramură se ocupă în mod special de condițiile răspunderii din domeniul său.

Pentru angajarea răspunderii juridice, în oricare din formele sale, trebuie să existe următoarele condiții:

- o conduită ilicită, adică o comportare nepermisă de lege, potrivit dreptului obiectiv;

- un rezultat vătămător al acestei conduite, care poate fi exprimat, de exemplu, într-o daună materială sau vătămarea integrității corporale?

- legătura cauzală între conduita ilicită și rezultatul produs

- vinovăția din partea subiectului actului ilicit care exprimă atitudinea psihică negativă a autorului faptei față de interesele și valorile sociale protejate prin normele juridice.

CAPITOLUL 5

ACTUL JURIDIC CIVIL

5.1. Conceptul actului juridic

Actul juridic este manifestarea de voință făcută în scopul de a crea, modifica sau stinge un raport juridic.

Trebuie subliniat că termenul "act" se întrebuințează cu două sensuri:

a) ca manifestare de voință exprimată cu intenția de a produce efecte juridice (cu semnificația, de operațiune juridică - *negotium juris*);

b) fie ca înscris constatator al manifestării de voință (adică suportul material care consemnează manifestarea de voință - *instrumentum probationis*).

Actul juridic fiind una din categoriile importante ale dreptului civil dispune de o sferă largă, sferă al cărei cuprins poate fi divizat în specii prin aplicarea unei pluralități de criterii.

a) După criteriul numărului de subiecte actele juridice se divid trihotomic în:

- acte unilaterale în care o singură parte își manifestă voința (testamentul, promisiunea de recompensă, renunțarea la o moștenire etc.);

- acte bilaterale sunt rezultatul voințelor concordante exprimate de cele două părți ale raportului juridic (de exemplu, contractul civil precum vânzarea-cumpărare, donația, schimbul, mandatul etc.);

- acte juridice multilaterale sunt cele pentru realizarea cărora consimt mai mult de două părți (este un asemenea act contractul de societate).

b) Conform criteriul relevanței actele juridice se divid în :

- acte juridice subiective, acte a căror constituire, cuprins și realizare sunt efectiv determinate de voința părților. Majoritatea actelor subiective civile intră în această categorie;

- acte juridice condiție iau naștere prin voința părților, dar al căror conținut este format prin regulile proprii unei instituții juridice determinate. Ca exemplu de act juridic condiție menționăm căsătoria.

c) După criteriul modului de formare actele juridice se divid trihotomic în:

- acte juridice consensuale - se constituie din momentul manifestării de voință a celor ce au efectuat actul juridic (actul consensual reprezintă regula, din punctul de vedere al formei în care se încheie actele juridice);

- acte juridice solemne - iau ființă numai dacă pe lângă manifestarea de voință a părții sau a părților se îndeplinește și formalitatea expres prevăzută de lege (donația, căsătoria, testamentul etc.);

- acte juridice reale - se nasc dacă alături de consimțământul pe care și l-au manifestat părțile, își transmit una alteia lucrul convenit (ex. contractul de depozit, comodatul, gajul cu depozitare etc.).

d) După criteriul momentului producerii efectelor actele juridice în:

- acte juridice între vii (inter vivos) consimțite de părți pentru a produce efecte juridice în timpul vieții lor (contractul de închiriere, mandat, transport etc.);

- acte juridice pentru cauză de moarte (mortis causa) - sunt cele care au fost încheiate de părți pentru a produce efecte numai după încetarea lor din viață (ex. testamentul).

e) După criteriul efectelor produse de actul juridic divide trihotomic actele juridice în:

- acte juridice constitutive - sunt cele prin consimțirea cărora iau naștere drepturi noi, ce nu au preexistat manifestării de voință care le-au generat (Ex. dreptul de superficie, dobândit prin actul juridic pe care superficiarul l-a încheiat cu proprietarul terenului);

- acte juridice declarative - sunt cele prin încheierea cărora se recunosc raporturi juridice preexistente (ex. contractul de tranzacție);

- acte juridice translativ - sunt cele ce transmit un drept dintr-un patrimoniu în altul (ex. schimbul, prin consimțirea căruia, copermutanții își dau între ei un obiect în locul altuia).

f) După criteriul scopului urmărit divide actele juridice în:

- acte juridice oneroase - prin încheierea cărora ambele părți își fac prestații reciproce (ex. contractul de vânzare - cumpărare în care, vânzătorul urmărește prețul în schimbul bunului vândut, iar cumpărătorul urmărește obținerea bunului cumpărat în schimbul prețului);

- acte juridice gratuite - prin realizarea cărora numai una din părți obține un avantaj ori numai una din ele efectuează o prestație (ex. donația, comodatul, împrumutul fără dobândă, depozitul neremunerat, legatul).

g) După criteriul extensiunii efectelor urmărite actele juridice se divid în:

- acte juridice de conservare - sunt cele care exclud orice vătămare, presupun dobândirea sau evitarea suprimării unui drept și implică numai cheltuieli minime - raportate la avantajul pe care îl aduc, ori îl protejează (întreruperea prescripției, somația, înscrierea unei ipoteci sau a unui privilegiu, somația etc.);

- acte juridice de administrare - presupun valorificarea firească a unui bun ori a unui patrimoniu (ex. culegerea fructelor, asigurarea unui bun, locațiunea unui bun);

- acte juridice de dispoziție - sunt cele ce constituie, transmit sau au ca efect renunțarea la un drept, fie generează obligații pentru autorul lor (ex. vânzarea, donația, renunțarea la un drept, constituirea unei ipoteci, a unui gaj, etc.).

h) După criteriul corelației dintre actele juridice

- acte juridice principale - ce pot ființa singure, existența lor nefiind legată de nici un alt act juridic precedent sau concomitent (majoritatea actelor juridice sunt principale);

- acte juridice accesorii - cele a căror existență depinde de alte acte juridice (ex. clauza penală, arvuna, fidejusiunea și gajul).

j) După criteriul ce vizează relația dintre actul juridic și cauza acestuia actele juridice se divid în:

- acte juridice cauzale - cele a căror valabilitate implică analiza cauzei sale; în cazul în care cauza lipsește, este falsă, ilicită sau imorală, însuși actul juridic este lovit de nulitate. Cele mai multe acte juridice civile sunt acte cauzale;

- acte juridice abstracte - acele acte a căror valabilitate nu implică analiza cauzei (ex. titlurile de credit, fidejusiunea, delegația).

i) Criteriul conținutului divide actele juridice în:

- acte juridice patrimoniale care au un conținut evaluabil în bani (ex. contractele de vânzare - cumpărare, de donație, de împrumut, de schimb, etc.);

- acte juridice nepatrimoniale care au un conținut neevaluabil în bani (ex. convenția părinților unui copil din afara căsătoriei, în sensul că acesta să ia numele de familie al unuia dintre ei sau numele lor reunite).

k) După criteriul afectării de modalități (termen, condiție, sarcină) actele juridice se împart în:

- acte juridice pure și simple care nu cuprind vreo modalitate: termen, condiție, sarcină (ex. actul de opțiune succesorală: acceptarea ori renunțarea la moștenire, actul de recunoaștere a filiației);

- acte juridice afectate de modalități - este actul juridic civil care cuprinde o modalitate (condiție, termen, sarcină). Câteva exemple sugestive în acest ar putea fi: contractul de împrumut, contractul de vânzare - cumpărare cu clauză de întreținere, contractul de asigurare, de rentă viageră etc.

l) Criteriul modalității încheierii actelor divide actele juridice în:

- acte juridice strict personale sunt acelea care nu pot fi făcute decât personal, fără a putea fi încheiate prin reprezentare (testamentul);

- acte juridice prin reprezentare cele care pot fi făcute și prin reprezentant (mandatar).

m) După criteriul reglementării și denumirii lor legale actele juridice se împart în:

- acte juridice tipice (numite), care au o reglementare stabilită de legea civilă precum și o reglementare proprie (ex. contractele civile și actele unilaterale);

- acte juridice atipice (nenumite) cele care nu se bucură de o reglementare și de o denumire proprie, (ex. contractul de vânzare cu clauză de întreținere).

5.2. Forma actului juridic civil

Prin "forma actului juridic civil" se înțelege acea condiție care constă în modalitatea de exteriorizare a manifestării de voință exprimată cu intenția de a crea, modifica sau stinge un raport juridic civil concret.

"Stricto sensu", forma actului juridic civil este cârmuită de principiul consensualismului care înseamnă că, simpla manifestare de voință este nu numai necesară ci și suficientă pentru ca actul juridic civil să ia naștere în mod valabil.

După consecințele juridice ale nerespectării lor condițiile de formă se împart în:

- forma cerută pentru valabilitatea actului juridic civil numită și forma cerută ad validitatem ori ad solemnitatem, nerespectarea ei atrage nulitatea absolută a actului juridic.

- forma cerută pentru probarea actului juridic civil, numită și forma cerută ad probationem, a cărei nerespectare nu atrage nevalabilitatea actului, ci, în principiu imposibilitatea dovedirii lui cu alt mijloc de probă;

- forma cerută pentru probarea actului juridic civil, numită și forma cerută ad probationem, a cărei nerespectare nu atrage nevalabilitatea actului, ci, în principiu imposibilitatea dovedirii lui cu alt mijloc de probă

5.3. Efectele actului juridic civil

Prin efectele actului juridic civil se înțeleg drepturile subiective și obligațiile civile la care dă naștere, pe care le modifică sau stinge, un asemenea act. În esență, efectele actului juridic reprezintă tocmai conținutul lui. Efectele actului juridic privesc:

- interpretarea actelor juridice civile;
- puterea obligatorie a actelor juridice civile
- relativitatea efectelor actelor juridice civile.

Interpretarea actelor juridice civile este operațiunea de stabilire a conținutului concret al acestora, a sensului și extinderii lor, precum și a obligațiilor cărora le dau naștere. De regulă, interpretarea este necesară în acele situații în care din cauza neclarității conținutului nu se poate determina înțelesului exact al acestora. De aceea, ori de câte ori înțelesul unui act juridic nu rezultă evident din simpla citire ori reprezentare a clauzelor sale, este necesar, să se facă aplicațiunea, regulilor de interpretare, în spiritul și cu respectarea opiniilor elaborate de practica judecătorească și doctrină în această materie.

Un alt efect al actului juridic este obligativitatea sau puterea sa obligatorie, ceea ce exprimă, calitatea actului juridic de a determina părțile la respectarea stipulațiilor pe care acestea le cuprind, ori la executarea îndatoririlor asumate.

Forța obligatorie a actelor juridice se realizează specific față de:

- legiuitor
- instanțele judecătorești
- părți

Regula ce guvernează materia și determină efectele respectiv întinderea consecințelor actelor juridice, legal încheiate este cea a relativității lor. Potrivit acesteia actele juridice nu au efecte decât între cei ce le-au încheiat .

De la principiul relativității efectelor actului juridic există și unele excepții:

- promisiunea faptei altuia numită și convenția de "porte fort", este actul juridic prin care, o parte numită promitent se obligă față de cealaltă parte

denumită creditorul promisiunii, să determine pe o a treia persoană, să ratifice ulterior actul juridic încheiat în absența sa;

- stipulația pentru altul reprezintă operația juridică prin care o parte numită promitent - consimte, în urma înțelegerii încheiate cu celălalt cocontractant - să dea, să facă sau să nu facă ceva, în favoarea unui terț beneficiar;

- contractul colectiv de muncă constituie convenția prin care colectivul angajaților dintr-o unitate, reprezentați prin organul sindical competent, încheie cu angajatorul, o convenție în care ambele părți se obligă, în vederea ameliorării condițiilor de muncă și de trai ale oamenilor muncii din unitate, și pentru îmbunătățirea organizării muncii;

- acțiunea directă exprimă dreptul de acțiune recunoscut de lege unei terțe persoane, drept în temeiul căruia, aceasta poate să ridice pretenții față de una din părțile unui contract, la încheierea căruia nu a figurat. Un exemplu de acțiune directă îl reprezintă cererea promovată de către angajatul sau angajații unui antreprenor, împotriva beneficiarului lucrării, de la care aceștia deși nu au nici o relație juridică cu el pretind sumele neachitate antreprenorului, bani necesari pentru plata drepturilor lor;

- simulația reprezintă operațiunea juridică prin care un contract aparent este modificat sau înlocuit printr-o convenție secretă, concomitentă (ex. în actul de vânzare-cumpărare aparent, x vinde lui y un bun, pentru ca aceleași persoane, printr-o convenție ocultă să stabilească ca valoarea transmisă prin contractul ostensibil să fie predată de către cumpărător altui beneficiar z);

- reprezentarea este procedeul prin care o persoană numită reprezentant, încheie un act juridic civil, în numele și pe seama altei persoane, numită reprezentat, în așa fel încât efectele se produc direct în persoana celui reprezentat. Un exemplu de reprezentare este reprezentarea minorului lipsit de capacitate de exercițiu, de către părinții sau tutorele său.

5.4. Nulitatea actului juridic civil

Nulitatea poate fi definită ca fiind acea sancțiune, de drept civil, care lipsește actul juridic de efectele contrarii normelor juridice editate pentru actului juridic, încheierea sa valabilă.

În esență nulitatea este sancțiunea care intervine în cazul în care nu se respecta la încheierea actului juridic civil condițiile de validitate prevăzute reglementările juridice civile în vigoare, care sunt:

- capacitatea de a contracta;
- consimțământul valabil al părții care se obligă;
- un obiect determinat;
- o cauză licită.

Nulitățile în funcție de sistemul plural de referință sunt divizate în mai multe categorii.

a) După natura interesului ocrotit, nulitățile sunt de două feluri:

- Nulități absolute adică, cele care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic, a unei norme, care ocrotește un interes general, obștesc (sub aspect terminologic, este desemnată prin formulele: "actul este nul de drept" sau "nul" ori "nul deplin drept" sau "actul va fi nul". Atrag nulitatea absolută a actului juridic următoarele cauze: încălcarea regulilor privind capacitatea civilă a persoanelor; lipsa totală a consimțământului; când lipsește cauza ori ea este ilicită sau imorală; încălcarea ordinii publice; fraudă legii; lipsa ori nevalabilitatea autorizației administrative. Nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are interes (părțile actului juridic, procurorul, instanța din oficiu).

- Nulități relative - cele care sancționează nerespectarea la încheierea actului juridic, a unei norme care ocrotește un interes particular, individual ori personal (este indicată prin formulele: "actul este anulabil"; „actul poate fi anulat"). Atrag nulitatea relativă a actului juridic următoarele cauze: viciile de consimțământ (eroarea, dolul, violența și leziunea); lipsa discernământului la momentul încheierii actului juridic, nerespectarea regulilor privind capacitatea de exercițiu a persoanei, nerespectarea unei incapacități instituite pentru protecția unui interes individual, personal (ex. interdicția vânzării - cumpărării între soți). Nulitatea relativă poate fi invocată doar de persoana al cărei interes a fost nesocotit la încheierea actului.

b) Potrivit criteriului întinderii efectelor sale, nulitățile sunt de două feluri:

- nulități parțiale, acelea care desființează numai o parte din efectele actului juridic civil;
- nulități totale, cele care desființează actul juridic civil în întregime (ex. pentru nerespectarea formei cerută ad validitatem).

c) După modul de consacrare legislativă distingem:

- nulități exprese (explicite ori textuale) sunt cele prevăzute ca atare, într-o dispoziție legală. Cazurile de nulitate expresă sunt prevăzute fie în codul civil, fie în alte izvoare ale dreptului civil;
- nulități virtuale (implicite sau tacite) cele care nu sunt prevăzute expres de lege, dar rezultă din modul în care este reglementată o anumită condiție de validitate a actului juridic civil.

Efectele nulității constau în desființarea, în întregime sau numai în parte, a actului juridic civil încheiat cu nesocotirea dispozițiilor legale, privitoare la validitatea lui. Esența efectelor nulității este exprimată de adagiul "quod nullum est, nullum producit effectum", ceea ce înseamnă că actul nul nu produce nici un efect. Independent de natura nulității aceasta va produce efecte identice:

- În primul rând ea va desființa efectele actului juridic în totalitatea lor, dacă acestea contravin în integralitate dispozițiilor legale, sau îi va invalida, doar în parte consecințele, în cazul că anumite clauze vor suporta sancțiunea nulității.

- În al doilea rând, efectele nulității sunt retroactive. Astfel, desființarea parțială sau suprimarea totală a efectelor actului juridic, ca urmare a aplicării nulității sau anulabilității acestuia, se produc ex tunc, din momentul încheierii operației juridice..

- În al treilea rând, consecința retroactivității efectelor nulității este stabilirea situației anterioare încheierii actului ale cărei efecte au fost total sau parțial ilicite, ceea ce implică restituirea unilaterală sau reciprocă între părți a prestațiilor efectuate.

- În final, consecințele nulității mai includ și principiul "resoluto juris dantis resolvitur jus accipientis" desființarea actului inițial, respectiv a dreptului celui care dă, suprimă și pe cel următor, respectiv a dreptului celui care acceptă.

CAPITOLUL 6

CONTRACTUL – IZVOR PRINCIPAL DE OBLIGAȚII CIVILE ȘI COMERCIALE

6.1. Considerații generale

Contractul este cel mai important și eficient act juridic pentru desfășurarea activității economico-sociale, indispensabil omului și colectivității, utilizat cu precădere în raporturile juridice civile și comerciale.

Contractul reprezintă un acord între două sau mai multe persoane fizice sau juridice stabilit cu scopul de a crea, modifica sau stinge un raport juridic.

a) În funcție de modul de formare contractele se împart în: contracte consensuale, solemne (formale) și reale.

Contractele consensuale constituie regula generală, pentru formarea lor fiind suficient simplul acord de voință al părților contractante.

Contractele solemne se realizează prin manifestarea consimțământului părților într-o anumită formă prevăzută de lege.

Contractele reale sunt acele contracte care se încheie în mod valabil din momentul remiterii materiale a bunului ce face obiectul contractului (depozitul, împrumutul etc.).

b) În funcție de conținutul lor, contractele se pot clasifica în: contracte *bilaterale* sau *sinalagmatice* și contracte *unilaterale*.

Contractele bilaterale se caracterizează prin reciprocitatea obligațiilor ce intră în sarcina ambelor părți.

Contractele unilaterale presupun existența obligației în sarcina unei singure părți (de exemplu, contractul de depozit cu titlu gratuit).

c) În funcție de interesul (scopul) urmărit de părți, contractul se clasifică în două categorii: contracte cu titlu oneros și contracte cu titlu gratuit.

Contractul este cu titlu oneros atunci când părțile urmăresc o reciprocitate de prestație, un avantaj material, (contractul de vânzare-cumpărare, contractul de transport etc.)

Contractul este cu titlu gratuit în cazul în care, procură un avantaj material celeilalte părți, fără un contra-echivalent (donația).

d) După durata de executare contractele se împart în: contracte cu executare imediată și cu executare succesivă.

Contractele cu executare imediată, sunt acele instrumente juridice a căror îndeplinire se produce într-un singur moment.

Contractele cu executare succesivă se execută treptat, în timp (contractul de închiriere, de asigurare etc.).

e) După legătura dintre ele contractele se împart în: contracte *principale* și *accesorii*.

Contractele principale au existență de sine stătătoare, în timp ce *contractele accesorii* nu există decât ca anexe ale acestora, fiind destinate să le asigure executarea (garanția mobilă, ipoteca, cautiunea).

f) După momentul când este apreciată existența și întinderea prestațiilor

Contractul comutativ este acel contract în care existența și întinderea prestațiilor, datorate de către părți, sunt certe și pot fi apreciate și evaluate chiar în momentul încheierii contractului.

Contractul aleatoriu existența și întinderea prestațiilor asumate de părți sau de una din ele depinde de un eveniment incert, ceea ce face ca la momentul perfectării contractului să nu fie posibilă nici calcularea întinderii prestațiilor, nici cunoașterea cuantumului câștigului ori a pierderii sau chiar dacă va exista un câștig sau pierdere (contractul de asigurare).

g) După modul în care se exprimă voința părților: contracte negociabile, contracte de adeziune și contracte dirijate.

Contractele negociabile implică stabilirea conținutului clauzelor contractuale de comun acord, de către părți.

Contractele de adeziune în contrast cu contractele negociabile presupun stabilirea conținutului clauzelor contractuale de către una din părți, cealaltă parte având posibilitatea sau opțiunea de a adera sau nu la contract (de exemplu, contractul de asigurare).

Contractele dirijate sunt acele contracte care aduc atingere libertății de încheiere a contractelor, prin interzicerea sau reglementarea unor clauze.

h) După ramura de drept care le reglementează pot fi civile, comerciale și care aparțin altor ramuri de drept.

i) În funcție de complexitatea și structura lor contractele se împart în: unitare, atunci când implică, prin natura lor, un singur acord de voință al părților (contractul de vânzare comercială, mandatul comercial etc.); complexe, cu o structură plurivalentă, fiind cuprinse mai multe acorduri de voință și care sunt legate între ele printr-o finalitate economică comună (contractul de leasing, contractul de factoring etc.).

j) În funcție de durata pentru care au fost încheiate contractele se pot clasifica în trei grupe:

- contracte de scurtă durată care se încheie pentru operațiuni ocazionale și care se execută dintr-o dată sau a căror executare nu depășește un an;
- contracte de durată medie care se execută într-o perioadă de până la cinci ani;
- contracte de lungă durată care se execută succesiv pe o perioadă mai mare de cinci ani.

6.2. Formarea contractelor

Codul civil prevede că pentru validarea contractelor trebuie îndeplinite următoarele patru condiții:

- capacitatea părților
- consimțământul valabil al părții care se obligă;
- un obiect determinat;
- o cauză licită.

Capacitatea de a contracta se referă la ambele aspecte ale capacității civile: *capacitatea de folosință*, ca premisă de a contracta și *capacitatea de exercițiu*, ca posibilitate efectivă de a contracta. Potrivit Codului civil, posedă capacitatea de a contracta în mod valabil orice persoană care a împlinit vârsta de 18 ani, cu excepția celor declarate prin lege incapabile.

Sunt lipsiți de capacitate contractuală minorii sub 14 ani și cei puși sub interdicție judecătorească (bolnavii mintali). Minorii între 14 și 18 ani au capacitate limitată. Astfel, minorii care au împlinit 16 ani pot încheia contracte de muncă sau pot dobândi calitatea de membri ai unei cooperative.

Consimțământul valabil al părții care se obligă este necesar la formarea tuturor contractelor iar în lipsa lui contractul este nul.

Condițiile de validitate ale consimțământului:

- să provină de la o persoană cu discernământ;
- să fie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice;
- să fie declarat, exteriorizat, întrucât numai voința internă nu produce efecte juridice;
- să nu fie alterat de vreun viciu (eroare, dol și violență)

Obiectul contractului trebuie să fie determinat prin datele de identificare sau determinabil cu ajutorul elementelor prin care va putea fi determinat în viitor. Obiectul contractului constă în prestațiile pe care părțile contractante se obligă a le îndeplini prin acordul lor de voință. Cauza sau scopul urmărit de o persoană prin încheierea contractului *trebuie să fie licită, morală, reală, nesimulată*. Astfel, într-un contract de vânzare cauza obligației cumpărătorului este dobândirea bunului, iar cauza obligației vânzătorului este obținerea prețului.

6.3. Încheierea contractelor

Prin încheierea contractelor se înțelege mecanismul formării și realizării acordului de voință al părților contractante.

Încheierea contractelor implică trei componente: oferta, adică propunerea de a contracta; acceptarea, adică manifestarea voinței de a contracta din partea destinatarului ofertei; întâlnirea concordantă dintre ofertă și acceptare. Prin ultimul aspect contractul se consideră încheiat.

Oferta de a contracta constă în propunerea pe care o persoană, numită ofertant, o face altei persoane, determinate, de a încheia un contract în condiții determinate.

Oferta de a contracta este valabilă dacă întrunește următoarele condiții:

- *să fie serioasă, neviciată* și făcută cu intenția celui ce o face de a se angaja juridic;
- *să fie fermă*, adică să exprime o voință neîndoielnică de a contracta imediat sau până la un termen;
- *să fie neechivocă, certă, definitivă*;
- *să fie precisă și completă*, adică să conțină elementele necesare contractului.

Relativ la forma ofertei, trebuie precizat că aceasta poate fi făcută: în scris, verbal, tacit.

Oferta poate fi revocată numai până când ajunge la destinatar.

Acceptarea de a contracta constă în manifestarea de voință a destinatarului ofertei de a încheia contractul, în condițiile prevăzute în oferta ce i-a fost adresată în acest scop.

Acceptarea trebuie să îndeplinească și ea anumite condiții de conținut și formă.

Condițiile de fond ale acceptării sunt în esență, următoarele:

- acceptarea să fie pură și simplă, adică să fie în concordanță cu oferta, fără rezerve sau propuneri;
- acceptarea să nu fie tardivă, adică să nu intervină după ce oferta a fost revocată sau a devenit caducă;
- oferta adresată unei persoane determinate poate fi acceptată numai de ea.

Sub aspectul formei, acceptarea poate fi *expresă* sau *tacită* (implicită).

Acceptarea este implicită atunci când ea nu face obiectul unei declarații speciale de voință, dar rezultă din acțiuni și atitudini care pot fi interpretate ca acceptare (de exemplu, destinatarul începe imediat executarea ofertei).

Momentul încheierii contractului este acela în care acceptarea întâlnește oferta sau, altfel spus, se manifestă întâlnirea concordantă dintre ofertă și acceptare. Fac excepție contractele solemne care se încheie în momentul îndeplinirii formalităților prevăzute de lege pentru validitatea lor.

Conținutul contractului desemnează totalitatea clauzelor sau a stipulațiilor (prevederilor) contractuale.

Clauzele exprimă voința juridică a contractanților materializată într-un contract dat, convenit între părți.

6.4. Efectele contractelor

Principalele aspecte care vizează efectele contractului sunt în esență următoarele:

- obligativitatea contractului între părțile contractante;

- relativitatea efectelor contractului față de terți;
- efectele specifice ale contractului bilateral (sinalagmatic).

Principiul forței obligatorii a contractului este sugestiv formulat în cadrul reglementărilor N.C.C.

Astfel potrivit reglementărilor juridice în materie „convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante”.

Consecințele forței obligatorii a contractului între părți sunt importante deoarece:

- obligațiile contractuale trebuie să fie respectate întotdeauna cu bună-credință;
- părțile contractante sunt ținute să execute întocmai, una față de cealaltă, obligațiile la care s-au îndatorat la termene și în condițiile stabilite;
- în caz de litigiu forța obligatorie a contractului se impune și instanței de judecată, care este obligată să țină seama de conținutul contractului, după cum a fost stabilit prin voința părților contractante;
- contractul nu poate fi revocat prin voința uneia din părțile contractante.

Principiul relativității efectelor contractului este formulat de lege lata în cuprinsul reglementărilor juridice din NCC potrivit cărora ”convențiile n-au efecte decât între părțile contractante”. Semnificația principiului constă în faptul că forța contractului nu are, în principiu, efecte față de terți. Actul juridic nu poate nici vătăma și nici să aducă profit altor persoane.

Efectele specifice ale contractelor bilaterale sau sinalagmatice se referă la:

- excepția de neexecutare,
- rezoluțiunea contractului
- suportarea riscului contractual.

Excepția de neexecutare apare atunci când una din părți nu și-a executat propria obligație dar pretinde celeilalte părți să și-o execute. În această situație, Partea căreia i se pretinde executarea va putea să se opună, invocând excepția de neexecutare. Astfel, vânzătorul nu este dator să predea marfa, dacă cumpărătorul nu plătește prețul acesteia. Condițiile de invocare a excepției sunt următoarele:

- obligațiile reciproce ale părților să-și aibă temeiul în același contract;
- neexecutarea să nu se datoreze faptei celui ce invocă excepția;
- părțile să nu fi convenit un termen de executare a uneia dintre obligațiile reciproce.

Rezoluțiunea (rezoluția) contractului este o sancțiune a neexecutării culpabile a contractului bilateral constând în desființarea retroactivă a acestuia și repunerea părților în situația anterioară încheierii contractului. Potrivit Codului civil rezoluțiunea nu operează de drept. Partea îndreptățită trebuie să se adreseze instanței cu acțiune în rezoluțiune. Acțiunea poate fi intentată numai de partea care a executat sau care se declară gata să execute contractul.

Suportarea riscului contractual apare în cazul în care una din părți se află în imposibilitate fortuită de a-și executa obligațiile, datorită unor cauze independente de voința ei (fenomene naturale, mișcări sociale etc.).

CAPITOLUL 7

SUBIECTELE DREPTULUI AFACERILOR

7.1. Noțiunea de comerciant

Comercianții sunt persoane fizice sau juridice care desfășoară o activitate comercială, adică o activitate de producere și de circulație a mărfurilor pentru profit.

Legea nr.26/1990 privind registrul comerțului definește sugestiv comercianții în cadrul reglementărilor art. 1 potrivit căruia „comercianții sunt persoane fizice care execută în mod obișnuit acte de comerț, societățile comerciale, regiile autonome și organizațiile cooperatiste”.

7.2. Restricții juridice de exercitare a profesiei de comerciant

Din analiza reglementărilor juridice în vigoare sunt considerate restricții juridice de exercitare a profesiei de comerciant: incapacitățile și incompatibilitățile.

Astfel, Noul Cod Civil prevede pentru minori și interziși incapacități de a fi comercianți motivate de interesul protecției acestor categorii de persoane.

Minorul nu are capacitatea de a fi comerciant chiar dacă a împlinit vârsta de 16 ani, pentru că nu are capacitate deplină de exercițiu ca să facă acte de dispoziție.

Incompatibilitățile se referă la interdicțiile de exercitare a comerțului pentru persoanele care dețin funcții sau profesii legate de exercițiul autorității publice cum ar fi: funcționarii publici cadrele militare, diplomații, avocații, notarii, medicii etc.

Decăderile din dreptul de a ocupa profesia de comerciant pentru săvârșirea unor infracțiuni pot interveni numai în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.

Codul comercial reglementează un asemenea caz în materie falimentară, pentru infracțiunile de bancrută simplă și bancrută frauduloasă.

Sanctiunea de decădere din dreptul de a exercita o profesie comercială se poate aplica de instanța de judecată ca pedeapsă complementară, conform cu dispozițiile art. 64 și art. 65 C. pen.

7.3. Îndatoririle profesionale principale, specifice comercianților

Obligațiile profesionale principale ale comercianților sunt: publicitatea prin Registrul Comerțului, înregistrarea contabilă a tuturor operațiunilor care privesc patrimoniul comerciantului și desfășurarea unei concurențe loiale.

Obligațiile cu caracter administrativ se referă la: ocrotirea consumatorilor, plata impozitelor și taxelor datorate statului, protecția mediului înconjurător etc.

Realizarea publicității prin intermediul registrului comerțului este o obligație reglementată prin Legea nr. 26/1990 cu modificările și completările ulterioare. În acest sens, menționăm prevederile art.1 alin. (1): „comercianții au obligația ca, înainte de începerea comerțului, să ceară înmatricularea în registrul comerțului, iar în cursul exercitării sau la încetarea comerțului să ceară înscrierea în același registru a mențiunilor privind actele și faptele a căror înregistrare este prevăzută de lege”.

După înmatricularea în registrul comerțului, comerciantul este obligat să menționeze pe toate documentele folosite în activitatea comercială (facturi, scrisori, oferte, comenzi, prospecte etc.) numărul de ordine sub care este înmatriculată firma în registrul comerțului și anul înmatriculării (art. 26 din lege).

CAPITOLUL 8

FONDUL DE COMERȚ

8.1. Aspecte generale

De lege lata, fondul de comerț este sugestiv definit în cadrul dispozițiilor art. 1. din Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale conform căruia, „constituie fond de comerț ansamblul bunurilor mobile și imobile, corporale și necorporale (mărci, firme, embleme, brevete de invenții, vad comercial) utilizate de un comerciant în vederea desfășurării activității sale”.

Din această definiție rezultă fără echivoc faptul că intenția comerciantului manifestată în scopul constituirii fondului de comerț constă în esență în interesul comerciantului de a atrage un număr cât mai mare de clienți, actuali și potențiali, având ca rezultat obținerea de profit sau maximizarea eficienței economice.

8.2. Conținutul fondului de comerț

Prin conținutul fondului de comerț se înțelege totalitatea elementelor corporale și incorporale, afectate realizării scopului lucrativ al activității întreprinderii.

În categoria elementelor corporale sunt incluse următoarele: bunurile mobile corporale (materile prime, materialele, mărfurile), precum și bunurile imobile prin natura lor (uzine, fabrici etc.) sau prin destinație (echipamente, mașini, utilaje, scule, dispozitive, verificatoare etc.).

În sfera de cuprindere a elementelor incorporale identificăm în esență, următoarele: firma, emblema, drepturile de proprietate industrială, etc.)

8.3. Operațiuni juridice săvârșite asupra fondului de comerț

Aceste operațiuni sunt precizate în conținutul reglementărilor art. 21 din Legea nr. 26/1990 conform căruia, „în registrul comerțului se vor înregistra: donația, vânzarea, locațiunea sau garanția reală mobilă constituită asupra fondului de comerț, precum și orice alt act prin care se aduc modificări înregistrărilor în registrul comerțului sau care face să înceteze firma ori fondul de comerț”.

Astfel, potrivit acestui text de lege, operațiunile juridice care pot fi făcute asupra fondului de comerț sunt: vânzarea, donația, locațiunea și garanția reală mobilă.

În ceea ce privește aportul în societate a fondului de comerț, menționăm că acesta nu este prevăzut în mod expres de dreptul pozitiv în materie.

Un alt aspect important pe care îl subliniem în continuare se referă la transmiterea fondului de comerț. Conform art. 41 din Legea nr. 26/1990, fondul de comerț se poate transmite și prin testament sau moștenire legală. Poate fi vândut fondul de comerț ca întreg sau elementele sale componente.

În sensul art. 42, din Legea nr. 26/1990, firma nu poate fi înstrăinată separat de fondul de comerț la care este întrebuințată. Dacă se vinde fondul de comerț în totalitatea lui, creanțele și debitele nu se transmit dobânditorului (cumpărătorului), pentru că acestea nu sunt elemente componente ale fondului de comerț.

De regulă, în contractul de vânzare-cumpărare este inserată o clauză de ne-concurență. Prin aceasta vânzătorul fondului de comerț se obligă față de cumpărător să nu desfășoare același tip de activitate la distanță mică de cumpărător, deoarece ar fi lipsit de clientela care în mod curent achiziționa produse din magazinul (fondul de comerț) vândut.

CAPITOLUL 9 SOCIETĂȚILE COMERCIALE

9.1. Abordarea conceptuală a societăților comerciale

Societatea comercială poate fi definită ca o grupare de persoane constituită pe baza unui contract de societate și beneficiind de personalitate juridică, în care asociații se înțeleg să pună în comun anumite bunuri, pentru desfășurarea unei activități comerciale, în scopul realizării și împărțirii profitului rezultat.

Legea generală aplicabilă societăților comerciale este Legea nr. 31/1990, legea societăților.

9.2. Elementele specifice contractului de societate

Contractul de societate reprezintă convenția prin care două sau mai multe persoane se obligă reciproc să coopereze pentru desfășurarea unei activități și să contribuie la aceasta prin aporturi bănești, în bunuri, în cunoștințe sau prestații, în scopul de a împărți beneficiile sau de a se folosi de economia ce ar putea rezulta.

Din definiția dată rezultă că elementele specifice contractului de societate care stă la baza societății comerciale sunt următoarele:

- aporturile asociaților;
- intenția de a exercita în comun o activitate comercială și
- împărțirea profitului.

Aportul reprezintă obligația pe care și-o asumă fiecare asociat de a aduce în societate un anumit bun, o valoare patrimonială.

Momentul asumării obligației de aport se numește *subscriere* și este momentul semnării contractului de societate, iar momentul executării se numește *vărsarea capitalului* (efectuarea vărsământului).

Aportul poate fi bănesc, în natură, în prestații și cunoștințe specifice (în muncă).

Aportul în numerar reprezintă o sumă de bani pe care asociatul se obligă să o transmită societății.

Aportul în natură poate să constea în bunuri imobile (clădiri, instalații, etc.) și bunuri mobile corporale (materiale, mărfuri, etc.) sau necorporale (creanțe, fond de comerț, etc.).

Aportul în prestații și cunoștințe specifice (aport în industrie). Aportul în industrie constă în prestații în muncă sau servicii pe care asociatul promite să le efectueze în societate, având în vedere competența și calificarea sa.

Aportul asociaților trebuie privit sub două aspecte: valoric și material. Din punct de vedere valoric, aporturile asociaților formează capitalul social al

societății, iar sub aspectul laturii sale materiale acesta reprezintă patrimoniul inițial al societății.

Capitalul social este expresia valorică a totalității aporturilor în numerar și în natură ale asociaților care concură la constituirea societății.

Trăsăturile definitorii ale capitalului social sunt următoarele:

- intangibil, în sensul că nu poate fi folosit la distribuirea de dividende către asociați.

- real, în sensul că bunurile care constituie aporturile asociaților trebuie să între în mod efectiv în patrimoniul societății, adică să nu fie fictive. De asemenea, trebuie să se asigure permanent existența în patrimoniul societății a unor bunuri care au cel puțin valoarea capitalului social.

- fix, adică acesta trebuie să existe pe toată durata societății.

Potrivit legii, capitalul social poate fi capital subscris și capital vărsat.

Capitalul subscris reprezintă totalitatea aporturilor la care s-au obligat asociații la constituirea societății. Capitalul subscris coincide cu capitalul social.

Capitalul vărsat este constituit din aporturile efectuate și care au intrat în patrimoniul societății.

Capitalul social este divizat în fracțiuni egale, care poartă o denumire diferită în funcție de tipul societății, după cum urmează:

- părți de interes (societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă);

- acțiuni (societatea pe acțiuni și societatea în comandită pe acțiuni);

- părți sociale (societatea cu răspundere limitată).

Patrimoniul inițial al persoanei juridice, conform art. 31 N.C.C. include toate drepturile și datoriile ce pot fi evaluate în bani și incumbă acesteia.

Elementele structurale ale patrimoniului persoanei juridice sunt: activul social care cuprinde bunurile aduse ca aport în societate, precum și cele care sînt dobândite pe parcursul societății; pasivul social ce constă în obligațiile societății.

Intenția de a exercita în comun o activitate comercială (affectio societatis) reprezintă voință comună declarată a asociaților de a participa la realizarea activității societății și de a obține beneficii în urma acesteia. În concret, affectio societatis presupune intenția de cooperare voluntară a asociaților, de a lucra în comun, suportând toate riscurile activității comerciale.

Profitul este un câștig evaluabil în bani rezultat din orice activitate economică.

Dividendul reprezintă cota-parte din profit ce se plătește fiecărui asociat.

Caracterele juridice ale profitului reflectate în teoria și practica de specialitate sînt în esență următoarele:

- să fie real, în sensul că societatea trebuie să fi înregistrat un excedent, adică o sumă mai mare decît capitalul social, deoarece nu se pot distribui dividende din capitalul social.

- să fie util, adică trebuie să fie rămas după întregirea capitalului social (dacă activul social s-a micșorat în cursul exercițiului financiar) și după constituirea fondului de rezervă.

9.3. Clasificarea societăților comerciale conform reglementărilor juridice în vigoare

În lumina dispozițiilor art.2, din Legea cadru nr. 31/1990 privind societățile comerciale republicată, principalele modalități de organizare juridică a societăților comerciale sunt :

- societate în nume colectiv;
- societate în comandită simplă;
- societate pe acțiuni;
- societate în comandită pe acțiuni;
- societate cu răspundere limitată.

a) În funcție de întinderea răspunderii asociaților față de terți, societățile pot fi:

- societăți în care asociații răspund nelimitat și solidar pentru obligațiile sociale (societatea în nume colectiv, asociații comandanți în societatea în comandită simplă sau în comandită pe acțiuni)

- societăți în care asociații răspund limitat, în funcție de aportul lor la capitalul social, exprimat sub forma unei cifre sau a unui procent (asociații comanditari și asociații în societatea cu răspundere limitată răspund numai până la concurența capitalului social subscris)

b) În funcție de natura lor sau prevalența elementului personal sau a celui material, societățile pot fi:

- societăți de persoane care sunt constituite dintr-un număr restrâns de persoane, pe baza încrederii reciproce și a calităților personale. Sunt societăți de persoane: societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă.

- societăți de capital care se constituie dintr-un număr mare de asociați, necontând calitățile personale ale asociaților, ci cota de capital investită de asociat. Sunt societăți de capital: societatea pe acțiuni și societatea în comandită pe acțiuni.

- societăți cu răspundere limitată care împrumută caractere atât de la societățile de persoane, cât și de la societățile de capitaluri. Astfel, acest tip de societate se constituie pe baza încrederii și calităților personale ale asociaților, însă asociații răspund numai în limita aportului lor.

c) În funcție de structura capitalului social și de modul de împărțire a acestuia, societățile pot fi:

- societăți în care capitalul social este împărțit în acțiuni: societatea pe acțiuni și societatea în comandită pe acțiuni (societăți de capitaluri);

- societăți în care capitalul social este împărțit în părți de interes - societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă (societăți de persoane)

Sub aspectul existenței sau inexistenței posibilității de a emite titluri de valoare, societățile pot fi:

- societăți care au dreptul să emită titluri de valoare - societățile pe acțiuni și societățile în comandită pe acțiuni;
- societăți care nu au dreptul să emită titluri de valoare - societatea cu răspundere limitată, societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă.

9.4. Constituirea societăților comerciale

Din dispozițiile Legii nr. 31/1990 rezultă că, pentru constituirea unei societăți comerciale, trebuie parcurse trei etape: consensuală; judiciară; a înmatriculării și a publicității.

1) Etapa consensuală are ca obiectiv întocmirea de către părți, potrivit voinței comune și cu respectarea condițiilor legale, a actului constitutiv, în această etapă se analizează și se întreprind următoarele activități:

- a) utilitatea socială și obiectul de activitate ale viitoarei societăți;
- b) vadul și mărimea societății care urmează să se înființeze;
- c) capitalul social necesar;
- d) sediul și spațiul necesar realizării obiectului de activitate;
- e) stabilirea numelui și a emblemei, în acest scop, se verifică la Registrul comerțului dacă acestea nu aparțin deja altei societăți;
- f) autentificarea actului constitutiv;
- g) obținerea unor avize și autorizații, dacă sunt necesare (de exemplu, autorizarea Băncii Naționale a României pentru construirea unei societăți bancare).

2) Etapa Judiciară constă în controlul justiției prin judecătorul delegat de pe lângă Camera de Comerț și Industrie din fiecare județ. De verificarea judecătorului delegat depinde aprobarea necesară pentru înființarea valabilă a societății comerciale.

3) Etapa de înmatriculare și de publicitate În faza finală, obligatorie, are loc îndeplinirea formelor de înmatriculare la Camera de Comerț și Industrie și de înregistrare fiscală la secția financiară. Urmează publicarea în Monitorul Oficial al României a încheierii judecătorului delegat sau, la cererea și pe cheltuiala solicitanților, a actelor constitutive, în rezumat sau în extenso.

Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă C.C.I. eliberează societății comerciale certificatul de înmatriculare. Prin înmatriculare societatea comercială obține calitatea de-persoană juridică și se consideră înființată. Se continuă prin deschiderea contului bancar la banca pentru care optează societatea.

9.5. Înmatricularea societății comerciale

În general, societatea comercială dobândește personalitate juridică la data înmatriculării în registrul comerțului, în urma îndeplinirii anumitor formalități. Registrul comerțului reprezintă instrumentul publicității legale și profesionale a comerciantului și a activității sale. Conform art. 36 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, cererea de înmatriculare va fi însoțită de următoarele acte:

- actul sau actele constitutive, în forma cerută de lege;
- dovada efectuării vărsămintelor, în condițiile actului constitutiv;
- dovada sediului declarat și a disponibilității firmei;
- în cazul aporturilor în natură subscrise și vărsate la constituire, actele privind proprietatea și dacă sunt și imobile trebuie depus certificatul constatator al sarcinilor de care sunt grevate;
- actele constatatoare ale operațiunilor încheiate în contul societății și aprobate de asociați;
- declarația pe propria răspundere a fondatorilor, a primilor administratori și, după caz, a primilor directori, respectiv a primilor membri ai directoratului și ai consiliului de supraveghere și, dacă este cazul, a primilor cenzori, că îndeplinesc condițiile prevăzute de prezenta lege;
- alte acte sau avize prevăzute de legi speciale. Dacă constată că sunt îndeplinite condițiile legale, judecătorul delegat pronunță o încheiere într-un termen de 5 zile de la îndeplinirea acestor condiții prin care va dispune autorizarea constituirii societății și înmatricularea acesteia în registrul comerțului (art. 40 alin. (1) din Legea nr. 31/1990).

Înmatricularea se efectuează în 24 de ore de la data pronunțării încheierii judecătorului delegat prin care se autorizează înmatricularea societății comerciale.

Termenul de eliberare de către oficiul registrului comerțului a certificatului de înregistrare este de 3 zile de la data înregistrării cererii.

9.6. Administrarea și conducerea societăților comerciale

Adunarea generală este organul suprem de conducere al societății fiind depozitara voinței sociale, este organul de deliberare și decizie, care numește celelalte organe, stabilește limitele în care acestea urmează să-și desfășoare activitatea și exercită controlul asupra lor.

Adunarea generală este compusă din totalitatea asociaților care participă la formarea voinței sociale în proporție cu valoarea aportului la constituirea capitalului social.

Adunarea generală prezintă următoarele forme de organizare:

- adunarea generală ordinară,
- adunarea generală extraordinară

- adunarea specială.

Adunarea generală ordinară se întrunește cel puțin o dată pe an, în cel mult 5 luni de la încheierea exercițiului financiar și ori de câte ori se ivește o problemă în care este necesară decizia ei.

Adunarea generală extraordinară ia hotărâri în probleme pentru care este necesară modificarea actului constitutiv al societății comerciale.

Adunarea specială privește societatea pe acțiuni și societatea în comandită pe acțiuni. În sensul art. 96 din Legea nr. 31/1990, titularii fiecărei categorii de acțiuni se întrunesc în adunări speciale, în condițiile stabilite de actul constitutiv al societății, iar la aceste adunări poate participa orice titular al unor asemenea acțiuni.

Spre a fi opozabile terților, hotărârile adunării generale vor fi depuse în termen de 15 zile la oficiul registrului comerțului, pentru a fi menționate în registru și publicate în Monitorul Oficial. Este necesară aducerea la îndeplinire a ambelor formalități, adică atât a menționării în registrul comerțului, cât și a publicării în Monitorul Oficial.

Această obligație vizează numai societățile pe acțiuni și pe cele în comandită pe acțiuni. Pentru alte forme de societate, legea nu privește obligația aducerii la cunoștința terților a hotărârii adunării generale. Totuși, conform art. 21 din Legea nr. 26/1990, și hotărârile acestor societăți sunt supuse înregistrării în registrul comerțului, dacă privesc acte și fapte a căror înregistrare este prevăzută de lege.

Conform art. 132 din Legea nr. 31/1990, hotărârile luate de adunarea generală în limitele legii sau actului constitutiv sunt obligatorii chiar și pentru acționarii care nu au luat parte la adoptarea lor sau au votat contra.

Hotărârile adunării generale contrare legii sau actului constitutiv pot fi atacate în justiție, în termen de 15 zile de la data publicării în Monitorul Oficial, de către oricare din acționarii care nu au luat parte la adunarea generală sau au votat contra și au cerut să se însereze aceasta în procesul verbal al ședinței. Această dispoziție de principiu se aplică pentru toate formele societăților comerciale.

Dreptul la acțiune este imprescriptibil, iar cererea poate fi formulată și de orice persoană interesată, dacă se invocă motive de nulitate absolută. Consecința admiterii ei constă în obligația organelor societare competente sau a instanței de a convoca o nouă adunare generală. Acțiunea se va introduce la tribunalul în a cărui rază teritorială își are sediul societatea, cererea judecându-se în camera de consiliu. Acțiunea se soluționează în contradictoriu cu societatea comercială.

Potrivit legii, hotărârea judecătorească pronunțată este supusă numai recursului în termen de 15 zile de la comunicare. Este de precizat că hotărârea irevocabilă de anulare va fi menționată în registrul comerțului și va fi publicată în Monitorul Oficial, de la data publicării fiind opozabilă tuturor acționarilor.

Administrator al unei societăți comerciale poate fi o persoană fizică, dar și o persoană juridică, care în baza împuternicirilor rezultate din mandatul încredințat transpune în practică voința societății prin exercitarea oricăror

operațiuni cerute pentru aducerea la îndeplinire a obiectului de activitate și a voinței sociale cu excepția restricțiilor menționate în lege sau în actul constitutiv. Administratorului unei societăți comerciale îi revin următoarele obligații:

- îndeplinirea formalităților necesare constituirii societății;
- preluarea de la fondatori documentele și corespondența privind constituirea societății;
- administrarea societății
- participarea la toate adunările societății, la consiliile de administrație și la organele de conducere similare acestora;
- punerea în practică a hotărârile adunărilor generale;
- îndeplinirea îndatoririlor pe care legea și actul constitutiv le prevăd.

Funcția de administrator încetează în următoarele moduri:

- expirarea duratei mandatului;
- revocarea administratorului;
- renunțarea administratorului;
- moartea administratorului și;
- incapacitatea administratorului.

Problematica exercitării activității de control a gestiunii societăților comerciale trebuie privită diferențiat în funcție de particularitățile fiecărei forme de organizare juridică. Astfel, dacă în cazul societăților de persoane (societatea în nume colectiv și în comandită simplă) se exercită de către toți asociații, cu excepția celor care au calitatea de administrator, la societățile de capitaluri (societatea pe acțiuni și societatea în comandită pe acțiuni) și la societatea cu răspundere limitată, controlul se exercită de persoane specializate, și anume auditorii și cenzorii. Durata mandatului cenzorilor este de 3 ani și pot să fie realeși.

9.7. Modificarea societăților comerciale

Mijlocul prin care se modifică societatea comercială este modificarea actului constitutiv. Modificarea actului constitutiv al societății cuprinde orice schimbare referitoare la elementele prevăzute în actul constitutiv la constituirea societății (art. 7 și 8 din Legea nr. 31/1990).

Majorarea capitalului social se face prin următoarele modalități și procedee:

- Majorarea capitalului social prin noi aporturi. Potrivit art. 210 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, capitalul social se poate mări prin emisiunea de acțiuni noi sau prin majorarea valorii nominale a acțiunilor existente în schimbul unor noi aporturi în numerar și/sau în natură.
- Majorarea capitalului social fără noi aporturi. Se realizează prin folosirea resurselor interne ale societății (autofinanțare). Conform art. 210 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, acțiunile noi sunt liberate prin încorporarea rezervelor, cu

excepția celor legale, precum și a beneficiilor sau a primelor de emisiune, ori prin compensarea unor creanțe lichide și exigibile ale societății cu acțiuni ale acesteia.

Art. 207 din Legea nr. 31/1990 stabilește mijloacele prin care se poate realiza reducerea capitalului social, în funcție de cauza care o determină.

Potrivit art. 207 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, dacă reducerea este cauzată de pierderi din activul social, capitalul social poate fi redus prin:

a) micșorarea numărului de acțiuni sau de părți sociale, cu păstrarea valorii nominale a acestora.

b) reducerea valorii nominale a acțiunilor sau a părților sociale.

c) dobândirea propriilor acțiuni, urmată de anularea lor.

Potrivit art. 207 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, capitalul social mai poate fi redus, atunci când reducerea nu este motivată de pierderi prin:

- scutirea totală sau parțială a asociaților de vărsămintele datorate, subscrise, dar ne-vărsate.

- restituirea către acționari a unei cote-părți din aporturi, proporțională cu reducerea capitalului social și calculată egal pentru fiecare acțiune sau parte socială.

- alte procedee prevăzute de lege.

În ceea ce privește problematica prelungirii duratei de societăți comerciale sugestive sunt prevederile art. 7 și 8 din Legea nr. 31/1990, în care se menționează expres că în actul constitutiv se va arăta durata pentru care se constituie societatea. De asemenea, trebuie învederat că, la împlinirea duratei, societatea se dizolvă de drept fără îndeplinirea unei formalități și intră în lichidare.

Fuziunea și divizarea sunt procedee tehnico-juridice prin care se realizează restructurarea societăților comerciale și care reclamă modificarea actului constitutiv al societății comerciale. Conform art. 238 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, fuziunea este operațiunea prin care:

- o societate sau mai multe sunt dizolvate fără să intre în lichidare și transferă totalitatea patrimoniului lor unei alte societăți în schimbul repartizării către acționarii societății sau societăților absorbite de acțiuni la societatea absorbantă și, eventual, al plății în numerar de maxim 10% din valoarea nominală a acțiunilor astfel repartizate (fuziunea prin absorbție);

- mai multe societăți sunt dizolvate fără a intra în lichidare și transferă totalitatea patrimoniului lor unei societăți pe care o constituie, în schimbul repartizării către acționarii lor de acțiuni la noua societate și, eventual, al unei plăți în numerar de maxim 10% din valoarea nominală a acțiunilor astfel repartizate (fuziune prin contopire).

În sensul art. 238 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, divizarea este operațiunea prin care:

- o societate, după ce este dizolvată fără a intra în lichidare, transferă mai multor societăți totalitatea patrimoniului său, în schimbul repartizării de acțiuni la societățile beneficiare către acționarii societății divizate și, eventual, al unei

plăți în numerar de maxim 10% din valoarea nominală a acțiunilor astfel repartizate;

- o societate, după ce este dizolvată fără a intra în lichidare, transferă totalitatea patrimoniului său mai multor societăți nou-constituite, în schimbul repartizării către acționarii societății divizate de acțiuni la societățile nou-constituite și, eventual, al unei plăți în numerar de maxim 10% din valoarea nominală a acțiunilor astfel repartizate.

Schimbarea formei juridice a societății se poate realiza prin modificarea actului constitutiv, conform prevederilor art. 204 din Legea nr. 31/1990.

Hotărârea privind schimbarea formei juridice a societății se ia de către adunarea generală extraordinară.

9.8. Dizolvarea și lichidarea societăților comerciale

De regulă, încetarea existenței unei societăți comerciale presupune parcurgerea a două faze: dizolvarea și lichidarea societății.

Dizolvarea unei societăți comerciale presupune realizarea acelor operații ce declanșează și pregătesc încetarea existenței societății. Dizolvarea pune capăt activității normale a societății. Cauzele generale de dizolvare a societăților comerciale sunt cele prevăzute de lege sau de actul constitutiv al societății (art. 227 alin. (1) lit. g din Legea nr. 31/1990).

Potrivit art. 227 din Legea nr. 31/1990, cauzele generale de dizolvare a societăților comerciale, aplicabile tuturor societăților comerciale, indiferent de forma lor juridică, sunt:

- trecerea timpului stabilit pentru durata societății;
- imposibilitatea realizării obiectului societății sau realizarea acestuia. În practica judiciară, s-a decis că există o imposibilitate a realizării obiectului unei societăți de persoane și în cazul ivirii între asociați a unor neînțelegeri grave, care fac imposibilă desfășurarea activității societății.
- declararea nulității societății;
- hotărârea adunării asociaților.
- hotărârea tribunalului, ia cererea oricărui asociat, pentru motive temeinice, precum neînțelegerile grave dintre asociați, care împiedică funcționarea societății;
- falimentul societății;
- alte cauze prevăzute de lege sau actul constitutiv al societății.

Societățile comerciale se dizolvă pe trei căi: de drept, prin voința asociaților și pe cale judecătorească. Potrivit Legii nr. 31/1990, societatea se dizolvă de drept în cazul expirării duratei societății sau în cazul falimentului acesteia.

Dizolvarea societății comerciale trebuie înscrisă în registrul comerțului și publicată în Monitorul Oficial. Este de precizat, în primul rând, că dizolvarea nu are consecințe asupra personalității juridice a societății comerciale.

Lichidarea se referă la operațiunile care au ca scop finalizarea afacerilor în derulare în momentul declanșării dizolvării astfel încât să se poată obține realizarea activului, plata pasivului și repartizarea activului patrimonial între asociați. Intrarea în faza de lichidare produce mai multe consecințe importante asupra societății comerciale.

Astfel, activitatea societății comerciale se limitează la realizarea operațiunilor comerciale aflate în derulare în momentul dizolvării și la desfășurarea numai a acelor operațiuni necesare lichidării. În etapa lichidării administratorii societății comerciale sunt înlocuiți cu lichidatorii.

Principiile generale care guvernează procedura lichidării societăților comerciale sunt următoarele:

- Personalitatea juridică a societății subzistă, dar numai pentru nevoile lichidării.

- Lichidarea societății se face în interesul asociaților

- Lichidarea societății este obligatorie după ce societatea s-a dizolvat, nu facultativă.

Lichidatorii pot să fie persoane fizice sau persoane juridice. În sensul legii, lichidatorii sunt considerați mandatarii ai societății.

Scopul operațiunilor de lichidare a activului și pasivului societății este prefacerea bunurilor societății în bani și achitarea datoriilor societății, iar eventualul activ net se repartizează asociaților.

CAPITOLUL 10

CONTRACTE COMERCIALE

10.1. Contractul de vânzare-cumpărare comercială

Contractele comerciale reprezintă principalele instrumente juridice prin intermediul cărora se derulează viața economică. În cadrul acestui capitol sunt evidențiate în general, principalele contracte comerciale moderne și tradiționale.

Sub aspectul structurii sale vânzarea-cumpărarea comercială este asemănătoare celei civile. Deosebiri între cele două contracte sunt date de funcția economică a contractului, în sensul că, în cazul vânzării - cumpărării comerciale se realizează interpunerea în schimb a bunurilor.

În dreptul comercial cumpărarea se realizează în scop de revânzare și a obținerii de profit, la fel se întâmplă și în cazul vânzării.

Contractul de vânzare - cumpărare comercială este acel act juridic, prin care una din părți numită vânzător, se obligă față de cealaltă parte, numită cumpărător, să transmită proprietatea în schimbul primirii, unei sume de bani, cu titlu de preț.

Vânzarea-cumpărarea comercială nu poate avea ca obiect bunuri imobile, deoarece respectivele acte sunt considerate ca având o natură juridică civilă și nu comercială. Același caracter civil îl au și actele de închiriere ale bunurilor imobile, ca de altfel, și concesiunea lor.

Acest contract are următoarele caractere juridice:

- este un contract bilateral, ce dă naștere la obligații în sarcina ambelor părți;
- este un contract cu titlu oneros, întrucât ambele părți urmăresc dobândirea de avantaje patrimoniale;
- este un contract comutativ deoarece părțile cunosc din chiar momentul încheierii contractului existența și întinderea obligațiilor ce le incumbă.
- este un contract consensual, în sensul că, pentru încheierea sa este suficient, acordul de voință al părților;
- este un contract translativ de proprietate, întrucât el strămută dreptul de proprietate asupra obiectului vânzării de la vânzător la cumpărător.

Ca orice contract, și contractul de vânzare - cumpărare comercială, trebuie să îndeplinească cerințele de valabilitate prevăzute pentru convenții de către NCC, respectiv:

- consimțământul părții care se obligă
- capacitatea de a contracta
- un obiectul determinat
- o cauză licită

Din contractul de vânzare - cumpărare comercială rezultă obligații atât pentru vânzător cât și pentru cumpărător.

Obligațiile vânzătorului sunt:

- predarea lucrului vândut adică "strămutarea bunului vândut în puterea și posesiunea cumpărătorului" .

- obligația de garanție, care constă în garantarea cumpărătorului de liniștită folosință a lucrului, adică contra evicțiunii, și de utilă folosință a lucrului, adică contra viciilor ascunse.

Obligațiile cumpărătorului sunt următoarele:

- de a plăti prețul în ziua și la locul determinat prin contract;
- de a lua în primire lucrul cumpărat

10.2. Contractul de gaj comercial

Contractul de gaj este convenția prin care debitorul remite creditorului său, un bun mobil pentru garantarea executării obligației cu posibilitatea pentru Creditor, ca la scadență, în caz de nerespectare a obligației, să fie satisfăcut cu gaj comercial preferință din valoarea bunului respectiv.

Contractul de gaj are următoarele caractere juridice:

- este unilateral, în sensul că el dă naștere la obligații numai în sarcina creditorului, respectiv de a păstra bunul și de a-l restitui debitorului după împlinirea obligației garantate;

- este un contract accesoriu, deoarece urmărește să garanteze executarea obligației principale asumate de debitor;

- este un contract real întrucât pentru încheierea sa este necesară remiterea materială a obiectului gajului. Contractul de gaj comercial (contractul de garanție reală mobilă) poate fi încheiat în formă autentică sau sub forma înscrisului sub semnătură privată, întrucât legea nu prevede o sancțiune pentru nerespectarea formei scrise se impune concluzia că forma autentică este cerută ad probationem și nu ad validitatem.

Dreptul real de garanție a creditorului rezultat din contractul de gaj comercial este opozabil terților numai prin îndeplinirea formalității de publicitate, care constă în înscrierea avizului de garanție reală la Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare (art. 29 din Legea 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice).

Gajul poate avea ca obiect orice bun corporal sau incorporeal. Astfel, obiect al gajului pot fi acțiunile sau creanțele, titlurile de credit la ordin brevetele de invenții și mărci. Având în vedere caracterul său unilateral contractul de gaj generează drepturi și obligații numai în favoarea creditorului gajist.

Drepturile creditorului sunt:

- dreptul de a reține bunul, ce face obiect al gajului, până la executarea de către debitor a obligației garantate (dreptul de retenție);

- dreptul de a revendica bunul care constituie obiect al gajului de la orice persoană care îl deține fără consimțământul său;

Obligațiile creditorului sunt următoarele:

- de a conserva bunul, având în acest scop chiar cheltuieli, ce vor fi însă suportate de debitor;

- de a nu folosi bunul primit în gaj;

- de a restitui bunul primit în gaj, în momentul executării, de către debitor a obligației asumate.

10.3. Contractul de mandat comercial

Contractul de mandat comercial este acel contract în temeiul căruia, o persoană numită mandatar, se obligă să încheie în numele și pe seama altei persoane, care i-a dat împuternicirea respectiv mandantul, anumite acte juridice care, pentru mandant, sunt fapte de comerț. Înscrisul constatator al contractului de mandat poartă denumirea de procură și cuprinde precizarea puterilor conferite mandatarului.

Obligațiile părților rezultate din contractul de mandat comercial privesc pe de o parte, raporturile dintre mandant și mandatar, iar pe de altă parte, raporturile dintre mandant și terți.

Obligațiile mandatarului sunt:

- de a executa mandatul, prin încheierea actelor juridice pentru care a fost împuternicit și în limitele acestei împuterniciri;

- îndeplinirea mandatului cu bună credință și cu diligența unui bun gospodar;

- să aducă la cunoștința terților cu care contractează împuternicirea în temeiul căreia acționează;

- de a înștiința pe mandant de executarea mandatului; de a plăti dobânzi la sumele de bani cuvenite mandantului, atunci când banii nu au fost remiși.

Obligațiile mandantului sunt:

- să pună la dispoziția mandatarului mijloacele necesare pentru executarea mandatului;

- să plătească mandatarului remunerația cuvenită pentru executarea mandatului;

- să restituie cheltuielile făcute de mandatar pentru executarea contractului.

Încetarea contractului de mandat comercial are loc în următoarele situații:

- prin revocarea mandatarului de către mandant;

- prin renunțarea mandatarului la mandat;

- prin moartea, interdicția, insolvabilitatea și falimentul mandantului sau mandatarului.

10.4. Contractul de comision

Contractul de comision este acel contract ce are ca obiect tratarea de afaceri comerciale de către comisionar, în socoteala comitentului. Astfel, contractul de comision este convenția intervenită între comitent și comisionar în temeiul căreia, acesta din urmă, se obligă să încheie acte de comerț, în nume propriu, dar pe seama comitentului, în schimbul unei sume de bani denumită comision.

Contractul de comision are următoarele caractere juridice:

- este un contract bilateral (sinalagmatic), el naște drepturi și obligații în sarcina ambilor cocontractanți: comisionarului și comitentului;
- este un contract cu titlu oneros deoarece ambele părți urmăresc obținerea de avantaje patrimoniale;
- este un contract consensual, deoarece ia naștere prin acordul de voință al părților.

Contractul de comision este valabil încheiat dacă sunt respectate dispozițiile din NCC cu privire la convenții.

Obiectul contractului de comision constă în tratarea de afaceri comerciale.

Din contractul de comision se nasc anumite obligații în raporturile dintre comitent și comisionar.

Obligațiile comisionarului prevăzute de reglementările juridice civile în vigoare sunt următoarele: să execute mandatul încredințat de comitent;

- să dea socoteală comitentului asupra îndeplinirii mandatului primit;
- să-și îndeplinească obligațiile cu bună credință și cu diligența unui profesionist.

Obligațiile comitentului au în vedere următoarele aspecte:

- plata remunerației cuvenite comisionarului, numită comision
- restituirea cheltuielilor făcute de comisionar pentru îndeplinirea sarcinilor primite.

Sunt identice cu cele arătate în contractul de mandat.

10.5. Contractul de franciză

Contractul de franciză reprezintă acea convenție, prin care o persoană denumită franchisor, acordă unei alte persoane, denumită beneficiar, dreptul de a exploata sau de a dezvolta o afacere, un produs, o tehnologie, un serviciu, în schimbul unei sume de bani cu titlu de redevență.

Din conținutul contractului de franciză fac parte:

- obiectul contractului;
- drepturile și obligațiile părților;
- condițiile financiare
- durata de modificare, prelungire și reziliere.

Obligațiile părților rezultate din contractul de franciză sunt atât în sarcina franchisorului cât și a beneficiarului.

Obligațiile franchisorului constau în:

- menținerea omogenității și identității rețelei de franciză;
- participarea cu capital la dezvoltarea francizei;
- instruirea personalului beneficiarului;
- transmiterea tuturor informațiilor privind know-how-ul, care să permită o corectă gestionare a francizei.

Obligațiile beneficiarului se concretizează în:

- declararea cu bună credință a situației financiare înainte de începerea francizei;
- contribuția cu sumele de bani convenite la dezvoltarea rețelei de franciză;
- plata redevenței convenite ca urmare a exploatării francizei;

10.6. Contractul de leasing

Contractul de leasing este acea operațiune triunghiulară, legată de utilizator, finanțator (întreprindere de leasing) și vânzătorul producător, operație prin care, creditorul finanțator, după ce a cumpărat un bun, îl închiriază unei întreprinderi utilizatoare, care, la sfârșitul locațiunii, poate dobândi, proprietatea bunului, în schimbul plății chiriei și a unui eventual preț rezidual.

Contractul de leasing presupune participarea a trei părți:

1. beneficiarul;
2. locatorul, respectiv societatea comercială specializată în operațiuni de leasing;
3. furnizorul, în calitate de societate comercială producătoare a bunului - obiect al leasingului sau titular al dreptului de proprietate.

Obligațiile locatorului (societății de leasing) constau în:

- să asigure utilizatorului posibilitatea de a negocia cu un furnizor de bunuri contractul de vânzare cumpărare, având ca obiect bunul, care urmează a fi utilizat;
- să încheie contract de vânzare - cumpărare cu furnizorul desemnat de utilizator, în condițiile expres formulate de acesta;
- să încheie contract de leasing cu utilizatorul și să transmită acestuia toate drepturile care derivă din contractul de vânzare - cumpărare, cu excepția dreptului de dispoziție;
- să transmită utilizatorului dreptul de posesie sau de folosință asupra bunului achiziționat;
- să respecte la expirarea contractului de leasing dreptul de opțiune al utilizatorului;
- să garanteze pe utilizator de evicțiune din partea oricărei persoane fizice sau juridice, care ar pretinde un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului utilizat în sistem de leasing;

- să asigure printr-o societate de asigurare bunurile oferite în sistem de leasing. Conform art. 5 din legea nr. 90/1998, *beneficiarul are următoarele obligații:*

- să primească bunul la termenul stipulat în contractul de vânzare cumpărare și în contractul de leasing după caz;

- să nu încheie un contract de sublocăție, asupra bunului încredințat, fără acordul societății de leasing;

- să efectueze plățile cu titlu de redevență, în cuantumul valoric stabilit și al datele fixate în contractul de leasing;

- să suporte cheltuielile de întreținere și să plătească primele de asigurare, în legătură cu bunul utilizat;

- să își asume toate riscurile în caz de distrugere sau avariere a bunului utilizat, prin fapta proprie sau a prepușilor săi, ori din cauze fortuite și să constituie plățile cu titlu de redevență, până, la achitarea integrală a valorii contractului de leasing;

- să apere în raporturile cu terțe persoane dreptul de proprietate al societății de leasing asupra bunului ce face obiectul utilizării în baza unui mandat conferit prin contractul de leasing;

- să restituie bunul în conformitate cu prevederile contractului de leasing;

- să exploateze bunul conform instrucțiunilor.

CAPITOLUL 11

TITLURILE DE CREDIT – INSTRUMENTE DE PLATĂ ÎN RELAȚIILE ECONOMICE

11.1. Cambia

Cambia (polița sau scrisoarea de schimb) este un înscris prin care o persoană, denumită trăgător sau emitent, dă ordin altei persoane, numită tras, să plătească o sumă de bani unei a treia persoană, numită beneficiar. Suma de bani determinată se plătește la un anumit termen (scadența) și într-un anumit loc.¹

Cambia implică participarea a trei persoane: trăgătorul este persoana care emite titlul și dă dispoziție să se plătească o sumă de bani (se numește „trăgător” pentru că „trage” titlul asupra debitorului care este obligat să efectueze plata); trasul este persoana căreia i se adresează dispoziția (ordinul) de a plăti o sumă de bani; beneficiarul este persoana căreia sau la ordinul căreia urmează să se facă plata.

Sub aspect economic, cambia este chemată să îndeplinească mai multe funcții: procedeu de schimb în materie monetară, instrument de plată și instrument de credit.

Fiind un titlu comercial de credit, cambia are un caracter formal respectiv să îmbrace o formă scrisă și să cuprindă obligatoriu mențiunile prevăzute de lege. Pentru emiterea cambiei este necesară existența unui document scris, sub semnătură privată sau act autentic.

Obligațiile cambiale pot fi asumate și prin mandat sau prin reprezentare. Este suficient un mandat general, cu condiția ca în cuprinsul său să se menționeze că mandatarul are drept să emită cambii. Din modul cum mandatarul semnează cambia trebuie să rezulte calitatea de mandatar.

Cambia se transmite sau circulă prin gir. Girul este un act juridic accesoriu, prin care posesorul cambiei o transmite altei persoane, printr-o mențiune înscrisă și semnată pe spatele titlului, care înseamnă că predă toate drepturile izvorâte din titlul respectiv.

Acceptarea cambiei constituie un element important în derularea acestui titlu. Acceptarea se scrie pe fața cambiei și se exprimă prin cuvântul „acceptat” sau orice altă expresie echivalentă urmată de semnătura trasului.

Trasul care a acceptat plata devine debitor principal, putându-i-se face executare silită. Asigurarea executării unei obligații cambiale este sporită printr-o garanție denumită aval.

Avalul este un act prin care un terț se obligă să plătească suma de bani indicată în cambie, la scadență, solidar cu debitorul principal (trăgător sau girant).

Plata cambiei poate fi cerută de posesorul legitim al titlului prin prezentarea cambiei. Titlul trebuie prezentat pentru plata debitorului sau

persoanei desemnate să plătească pentru el. Plata trebuie efectuată la scadență și la locul stabilit prin titlu. Dovada plății se face prin faptul că persoana care plătește primește predarea cambiei. Restituirea se face cu mențiunea de achitare scrisă pe titlu de către posesor.

11.2. Biletul la ordin

Este un înscris ce cuprinde obligația asumată de emitent de a plăti la scadență, unui beneficiar (sau la ordinul acestuia), o sumă de bani determinată de titlu, într-un anumit loc.¹

Biletul la ordin implică intervenția celor două persoane pe de o parte emitentul adică debitorul care emite titlul, obligându-se să efectueze plata, iar pe de altă parte, beneficiarul respectiv, creditorul în favoarea căruia a fost emis titlul.

Condițiile de formă, precum și celelalte dispoziții privind cambia (girul, avalul, plata etc.) sunt aplicabile și biletului la ordin.

În cazul biletului la ordin, plata se face de către emitent, iar nu de către tras. Deci, la scadență, biletul la ordin se prezintă emitentului direct pentru plată.

În mod deosebit, dacă biletul la ordin are scadența la un anumit timp de la vedere, posesorul titlului trebuie să-l prezinte emitentului pentru viză. Acest lucru trebuie să se realizeze într-un termen legal de un an de zile de la data emiterii titlului sau în cadrul termenului convențional fixat de emitent sau de giranți. Formalitatea vizei are drept scop numai stabilirea datei exigibilității obligației. Refuzul emitentului de a pune viza pe titlu, determină un protest constatat prin act autentic.

11.3. Cecul

Reglementarea legală a cecului este cuprinsă în Legea nr. 59/1934, aprobată și modificată prin Legea nr. 83/1994.

Cecul este un titlu negociabil ce cuprinde ordinul necondiționat dat de o persoană (trăgător) unei bănci (tras), la care are un anumit disponibil bănesc în cont, de a plăti unui terț (beneficiar) o anumită sumă de bani.

Cecul este numai un instrument de plată. Includerea cecului în categoria titlurilor de credit se explică prin aceea că unele principii, care guvernează cambia și biletul la ordin, sunt aplicabile și cecului.

Având un caracter formal, cecul trebuie să îmbrace forma scrisă și să conțină mențiunile obligatorii prevăzute de lege.

Cecul trebuie să cuprindă următoarele mențiuni: denumirea de cec; ordinul necondiționat de a plăti o sumă de bani; numele celui care trebuie să plătească (tras); locul unde trebuie făcută plata; data și locul emiterii cecului; semnătura trăgătorului. Suma de plată se scrie în cifre și litere.

Locul unde urmează să se facă plata se indică pe cec, iar în lipsa unei mențiuni speciale se ia în considerare locul menționat lângă numele trasului.

Data cecului trebuie să arate ziua, luna și anul emiterii. În situația neindicării locului emiterii, se va lua în considerare localitatea de lângă numele trăgătorului.

În ceea ce privește tipologia cecurilor, putem evidenția de lege lata următoarele varietăți ale acestui titlu de plată și credit.

Cecul netransmisibil este un cec cu această mențiune și care nu poate fi plătit decât beneficiarului, fără a putea fi girat.

Cecul plătit numai în cont este cecul care interzice plata în numerar. El este plătit prin virament, compensație etc. Cecul barat este un cec care poartă pe față, în colțul din stânga sus, două linii paralele între care poate fi sau nu înscris numele unei bănci. În primul caz, el poate fi plătit numai de banca indicată între bare, în al doilea caz, poate plăti orice bancă.